

Arviointikertomus 2019

Nokian kaupunki

kuva: Nokian kaupunki

Tarkastuslautakunta
27.5.2020

Sisällysluettelo

1 Puheenjohtajan katsaus	3
2 Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely	4
3 Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi.....	5
4 Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta	6
4.1 Taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen	6
4.2 Muiden toimintakertomuksessa raportoitujen tavoitteiden toteutuminen	7
4.2.1 Perusturvapalvelut	7
4.2.2 Sivistyspalvelut.....	9
4.2.3 Kaupunkikehityspalvelut.....	10
4.2.4 Konsernipalvelut	12
5 Kokonaistalouden arviointi	13
5.1 Veroprosentit 2017–2019 Nokialla ja muissa Tampereen ympäristökunnissa.....	13
5.2 Tuloslaskelman tunnuslukuja	13
5.3 Rahoituslaskelman tunnuslukuja	15
5.4 Taseen tunnuslukuja.....	17

1 Puheenjohtajan katsaus

Vuoden 2019 tarkastuskertomusta kirjoitetaan aivan toisenlaisessa tilanteessa kuin ko. tilivuoden päättyessä ajateltiin.

Kaupungin investoinneista johtuva taloustilanne ei COVID-19 -viruksen johdosta helpota läheskään sillä aikataululla kuin vuoden alussa toivottiin.

Nokia on monen muun, lähes kaikkien kuntien ja kaupunkien kanssa samassa tilanteessa; ilman valtiovallan voimakasta mukaantuloa eri tavoin, esimerkiksi lainsäädäntöä muuttamalla ja taloutta tukien, kunnat eivät selviä. Muun muassa alijäämien kattamisen aikatauluja on arvioitava uudelleen, kuntien palvelujen laajennuksia joudutaan valitettavasti lykkäämään jne.

Helppoa ei ole siltikään. Valtion kukkaro on myös rajallinen.

Hyvältä näyttää keskustan rakentamisen ilme. Monta nosturia uudistamassa kaupungin keskustaa. Poutuntien asemakaava on vihdoin valmistumassa ja niin myös kaupungin omistamalle tontille päästään vihdoin rakentamaan.

Nokian muuttovoitto säilynee hyvänä keskustankin rakentamisen myötä. On mielenkiintoista havaita, että esimerkiksi Pirkanmaalla kysyttäessä suosikkia muuttokunnaksi ei Nokia ole aivan kärjessä mutta toteutuneiden muuttojen osalta Nokia on kärkipaikoilla.

Toisaalta keskustassa edelleen näkyy eräänlainen keskeneräisyys. Yrittäjäkadun kauppakeskuksen kulmalla oleva ”suojatie vai ei” -kohta tulee liikenneturvallisuuden vuoksi selventää, pysäköintialueelta kirkon suuntaan näkyy revitty ja viimeistelemtön rinne. Aloitetut tulee tehdä kerralla valmiiksi.

Kaupungin käytöstä poistuneet kiinteistöt, kuten vanha lääkäritalo (ns. Matiskaisen talo), sittemmin Työväenopistonakin toiminut vanha varikko, jonka asemakaava nyt etenee, sekä Koskenmäen päiväkotit, antavat hyvin lohduttoman kuvan kaupungin ulkoisesta olemuksesta. Päätöksiä pitäisi saada. Sinänsä pieniä mutta näkyviä asioita, joiden kuntoon saaminen ei ole talouskysymys.

Uudistan vuosi sitten tässä yhteydessä kirjoittamani ajatuksen juoksun.

Kannattaa kysyä, mitä tapahtuu, jos tätä hanketta tai investointia ei hyväksytä. Vastausta tähän kannattaa vaatia ja kuunnella.

Tarkastuslautakunta kiinnittää kertomuksessaan huomioita moniin asioihin, joiden toivoisi olevan paremmin mutta toteaa samalla, että Nokialla kuitenkin monet asiat ovat aika hyvin, kun sitä vertaa laajemmin Suomessa ja maailmalla.

Kiitämme virkamiesjohtoa, kaupungin kaikkia työntekijöitä. Kiitos myös nokialaisille. Pääosin he ovat ymmärtäneet kaupunkien ongelmat mutta nähneet myös tahdon toimia kuntalaisten parhaaksi.

2 Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Nokian kaupungin tarkastuslautakunta on suorittanut sille lain ja valtuuston hyväksymän tarkastussäännön mukaan kuuluvat tehtävät ja esittää kuntalain 121 §:n tarkoittamana arviointikertomuksenaan toimintavuodelta 2019 seuraavaa:

Nokian kaupungin kaupunginvaltuusto valitsi 12.6.2017 pitämässään kokouksessa tarkastuslautakunnan toimikaudeksi 1.6.2017–31.5.2021. Tarkastuslautakuntaan valittiin seuraavat henkilöt:

- Reino Ojala, puheenjohtaja (henkilökohtainen varajäsen Tuomo Nenonen)
- Juha Toivainen, varapuheenjohtaja (Jani Lehtinen)
- Tuula Jokinen (Mari Savia)
- Elina Kivimäki (Timna Kuittinen)
- Juha-Pekka Mannila (Sari Suomi)
- Sari Roivas (Marianne Karttinen) ja
- Pauli Schadrin (Jussi Vuorenniemi)

Tarkastuslautakunta on toiminut hyväksymänsä työohjelman mukaisesti. Lautakunta piti vuoden 2019 aikana kymmenen kokousta. Lisäksi tarkastuslautakunta piti vuoden 2020 alussa kaksi kokousta, jotka myös kohdistuivat tarkasteluvuoteen 2019.

Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 26.3.2018 vuodelle 2019 hallinnon ja talouden tarkastajaksi tilintarkastusyhteisö BDO Oy:n. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut KHT, JHT Hanna Keskinen.

Tarkastuslautakunnan kokouksissa on kuultu eri palveluyksiköiden viranhaltijoita toiminnan organisoinnista, tavoitteiden asettelusta ja niiden toteutumisesta sekä sisäisen valvonnan järjestelyistä. Vuoden 2019 ja alkuvuoden 2020 kokouksissa on ollut kuultavina seuraavien palvelualueiden edustajia:

- demokratia (kaupunginjohtaja)
- konsernipalvelut (talousjohtaja, tilapalvelupäällikkö)
- sivistyspalvelut (sivistysjohtaja ja vapaa-aikajohtaja)
- perusturvapalvelut (perusturvajohtaja ja vanhustyön johtaja)
- kaupunkikehityspalvelut (maankäyttöjohtaja, kaupunkikehitysjohtaja, rakentamisen työnjohtaja ja vs. katuinsinööri)

Tarkasteluvuoteen 2019 liittyen tehtiin tutustumiskäynti uuteen Kirjasto- ja kulttuuritaloon.

Tilintarkastajat ovat antaneet lautakunnalle kokouksissa suullisia ja kirjallisia raportteja. Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet työnjakonsa mukaisesti lautakuntien toimintaa lukemalla järjestelmällisesti niiden pöytäkirjat.

Kaupunginhallitus on antanut valtuustolle tarkasteluvuoden 2019 aikana neljä kertaa osavuosikatsauksen, joka on sisältänyt raportit kaupungin taloudesta ja toiminnasta, kaupunkistrategian toteutumisesta, tavoitteista ja toteutumista palvelu- ja vastuualueittain sekä tytäryhtiöiden toiminnasta. Osavuosikatsaukset ovat kohdistuneet tammi-maaliskuulle, tammi-kesäkuulle, tammi-syyskuulle ja tammi-joulukuulle. Kaupunginhallitus on osavuosikatsausten käsittelyn yhteydessä mm. päättänyt, että se esittää osavuosikatsauksen edelleen tiedoksi tarkastuslautakunnalle ja kaupunginvaltuustolle.

Tarkastuslautakunta käsitteli 14.8.2017 (§ 9) lautakunnan jäsenten esteellisyydet.

Arviointikertomuksen laatimishetkellä tarkastuslautakuntaan kuuluneilla jäsenillä todettiin seuraavat esteellisyydet:

- Reino Ojala, puheenjohtaja sivistyslautakunta
- Elina Kivimäki, jäsen sivistyslautakunta
- Juha-Pekka Mannila, jäsen rakennus- ja ympäristölautakunta

Varajäsenten esteellisyyksiä on sovellettu tapauskohtaisesti.

Puheenjohtaja Reino Ojala on toiminut tarkastuslautakunnan esittelijänä tarkastuslautakunnan tekemän päätöksen (14.8.2017, § 7) mukaisesti. Avustava tilintarkastaja, HT, JHT Markus Mäkelä toimi tarkastuslautakunnan sihteerinä ja avustajana tarkastuslautakunnan tekemän päätöksen (14.8.2017, § 8) mukaisesti 15.1.2019-28.5.2019 ja avustava tarkastaja Merja Laakkonen 10.9.2019. Minna Havia-Niemi BDO Oy:ltä on toiminut tarkastuslautakunnan sihteerinä 22.10.2019 lähtien.

3 Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 7.10.2019/81 § käsitellyt kaupunginhallituksen 23.9.2019/262 § antamat selvitykset liittyen vuoden 2018 arviointikertomuksen havaintoihin.

Valtuustokäsittelyä varten konsernipalvelut on koostanut eri palvelualueilta saaduista selvityksistä koko kaupunkia koskevan lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

4 Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

4.1 Taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen

Henkilöstöraportti vuodelta 2019 oli tarkastuslautakunnan käytettävissä arviointikertomuksen laatimishetkellä.

Henkilöstöraportin mukaan henkilöstön kokonaismäärä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna ollen vuoden 2019 lopussa 2 097 henkilöä (2018: 2058 henkilöä). Vakinaisten määrä kääntyi nousuun ollen vuoden 2019 lopussa 1 695 henkilöä (2018: 1659 ja 2017: 1664). Määräaikaisten määrä kasvoi hieman edelleen ollen vuoden 2019 lopussa 396 henkilöä (2018: 386).

Vakinaisen henkilöstön sairauspoissaolopäivät kasvoivat hieman edelliseen vuoteen nähden ollen 19,72 päivää (2018: 19,65 ja 2017: 20,86).

Henkilöstöraportista on todennettavissa ammattinimikkeittäin sairauspoissaolojen kehitys. Lukumäärän mukaan tarkasteltuna eniten sairauslomapäivät ovat lisääntyneet lääkäreillä (2019: 13,48 ja 2018: 10,19). Myös opettajilla, sairaanhoitajilla, perhepäivähoitajilla, muilla palvelutyöntekijöillä ja erityisesti muilla työntekijöillä sairauspoissaolot lisääntyivät. Sairauspoissaolot sitä vastoin vähentyivät päälliköillä, lastentarhanopettajilla, toimistotyöntekijöillä, lähihoitajilla, siivoojilla ja erityisesti lastenhoitajilla.

Henkilöstöraportin tietojen mukaan henkilöstön kouluttamiseen käytettyjen määrärahojen kasvu taittui. Vuonna 2019 koulutukseen varattiin määrärahaa 289 teuroa kun 2018 vastaava määräraha oli 367 teuroa ja vuonna 2017 347 teuroa.

Henkilöstöraportissa olevan ennusteen mukaan Nokia kaupungin henkilöstön eläkepoistuma on 65-77 vuosittain seuraavan kymmenen vuoden aikana. Vuoden 2025 osalta ennusteena on 77 henkilön eläkepoistuma.

Tarkastuslautakunta ehdotti edellisen vuoden arviointikertomuksessaan, että henkilöstöraportissa esitettäisiin jatkossa myös henkilöstön keskimääräinen palvelussuhteiden kesto aika palvelualueittain. Tieto on lisätty vuoden 2019 henkilöstöraporttiin. Konsernipalveluissa palvelussuhteiden keskimääräinen kesto aika oli 7 vuotta 9 kuukautta, kaupunkikehityspalveluissa 8 vuotta 1 kuukausi, perusturvapalveluissa 6 vuota 5 kuukautta ja sivistyspalveluissa 7 vuotta 11 kuukautta.

Kaupunginvaltuuston asettamia talouden kokonaistavoitteita saavutettiin vaihtelevasti tilivuoden aikana. Tämä selviää seuraavasta taulukosta, jonka tiedot perustuvat ”Tilinpäätös 2019”-asiakirjan talousarvion tuloslaskelman toteutumisvertailuun.

Taulukko 1. Tietoja talousarvion tuloslaskelman toteutumisvertailusta (Nokian kaupungin tilinpäätös 2019)

TILINPÄÄTÖS 2019	TA 2019	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot	64 042 151	-50 861	63 991 290	62 284 984	-1 706 306
Valmistus omaan käyttöön	1 691 500	0	1 691 500	3 918 710	2 227 210
Toimintakulut	-231 072 718	-2 422 035	-233 494 753	-236 499 348	-3 004 595
Toimintakate	-165 339 067	-2 472 896	-167 811 963	-170 295 653	-2 483 690
Verotulot	143 380 000	0	143 380 000	138 608 209	-4 771 791
Valtionosuudet	37 022 000	1 676 733	38 698 733	38 786 867	88 134
Vuosikate	14 954 433	-796 163	14 158 270	7 586 276	-6 571 994
Sumu-poistot	-14 067 617	0	-14 067 617	-13 425 508	642 109
Tilikauden tulos	886 816	-796 163	90 653	-5 839 232	-5 929 885
Poistoeron muutos	67 208	0	67 208	67 208	0
Tilikauden ali-/ylijäämä	954 024	-796 163	157 861	-5 772 024	-5 929 885

Vuosikatteelle oli alkuperäisessä talousarviossa asetettu tavoitteeksi 15,0 milj. euroa, jota laskettiin 0,8 milj. eurolla 14,2 milj. euroon. Vuosikate toteutui 7,6 milj. euron suuruisena.

Suurin muutos alkuperäiseen talousarvioon tehtiin toimintakuluihin sisältyviin palvelujen ostoihin, joiden arviota nostettiin 89,6 milj. eurosta 91,7 milj. euroon. Palvelujen ostot toteutuivat 95,2 milj. euron suuruisina.

Verotulot toteutuivat 4,8 milj. euroa arvioitua pienempinä.

Tilikauden tulokseksi muodostui -5,8 milj. euroa, mikä oli 5,9 milj. euroa muutettua talousarviota huonompi. Tuloksenkäsittelyerien jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostui -5,8 milj. euroa.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen palvelualueittain esitetään yksityiskohtaisesti tilinpäätösasiakirjassa. Palvelualuekohtaisten tavoitteiden toteutumista arvioidaan myöhemmin kappaleessa 4.2.

Tunnuslukuja esitetään tilinpäätösasiakirjassa vuodesta 2015 lähtien ja ne koskevat sekä suoritettavuuksia että tehokkuutta, laajuutta ja voimavaroja.

Niissä toiminnoissa, joista tunnuslukuja on esitetty, lukija saa useimmiten riittävästi tietoja toiminnan laajuudesta ja tehokkuudesta sekä niiden muutoksista.

4.2 Muiden toimintakertomuksessa raportoitujen tavoitteiden toteutuminen

4.2.1 Perusturvapalvelut

Talouden osalta perusturvapalveluiden toimintatuotot ylittyivät (106,2%). Samalla toimintakulut kuitenkin ylittyivät 1,5 milj. eurolla muutostalousarvioon verrattuna toimintakatteen jäädessä tavoitellusta 1 milj. euroa huonommaksi. Kaupungin taloudessa palveluostojen merkittävin erä oli nimenomaan erikoissairaanhoidon hankinta Pirkanmaan sairaanhoitopiiriltä (37 milj. euroa); kasvua vuodesta 2018 merkittävät 4,7 milj. euroa. Vuoden aikana lisämäärärahaa Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin ostoihin myönnettiin 2,3 milj. euroa (2018 2,2 milj. euroa). Tarkastuslautakunta katsoo edellisvuotiseen tapaan, että erikoissairaanhoidon kulujen on oltava paremmin ennustettavissa jo talousarviota tehdessä. Tänä vuonna ennustettavuutta vaikeutti ennakoitua suurempi kalliinhoidon tasauksen nettomaksuosuus. Erikoissairaanhoidossa on selvitetävä edelleen vaihtoehtoisia toimintamalleja, kustannuksien hillitsemiseksi ja niiden ennustettavuuden parantamiseksi.

Perusturvan tilojen osalta haasteet jatkuvat edelleen. Ongelmien takia palveluita on siirretty yhä enemmän väistötiloihin. Uuden hyvinvointikeskuksen sijoituspaikan muututtua tontilla, tullaan rakennus purkamaan ennen uuden rakentamista ja kaikki palvelut tullaan siirtämään väistötiloihin. Tilakustannuksia on pyritty hillitsemään käyttämällä mahdollisuuksien mukaan kaupungin omia tiloja ja tarkasteluvuoden aikana Vihnusasemalle onkin peruskorjattu terveyskeskuksen aluevastaanottojen käyttöön väistötiloja. Uuden hyvinvointikeskuksen toimitilasuunnittelu käynnistyi syksyllä. Projektin valvontaan on kiinnitettävä erityistä huomiota hankkeen mahdollisimman nopeaksi läpiviemiseksi. Tarkastuslautakunta katsoo, että kokonaisuuden hallinta on oltava selkeästi yhden tahon vastuulla ja resursoinnin on oltava riittävää myös projekti valvonnan osalta; näin vältetään niitä ongelmia, joita Vihnuskodin uuden osan rakentamisessa koettiin.

Tilaongelmat näkyvät edelleen kustannuksissa, lisääntyneissä sairauspoissaoloissa ja sijaisten saamisen vaikeudessa. Muutostilanteessa henkilöstön jaksamiseen ja työoloihin on kiinnitettävä enemmän huomiota. Tilannetta vaikeuttaa edelleen sijaisten yleinen heikko saatavuus. Henkilöstön panoksesta palvelun tuottamiseen kertoo ilahduttavasti parantunut asiakastyytyväisyys. Palvelualueen toimintaa on edelleen ohjattu kohti ennaltaehkäisevää, terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintamallia. Tällä toivottavasti hillitään pitkällä aikavälillä kalliin erikoissairaanhoidon edelleen kasvavaa tarvetta. Väestön ikärakenteen muutokseen tuleekin varautua etsimällä edelleen uusia toimintamalleja.

Koulukuraattori- ja opinto-ohjaajaresurssi on sivistysjohtajan mukaan hieman lisääntynyt viime vuonna, mitä voidaan pitää positiivisena.

Terveyspalvelut

Vanhaan Vihnuskotiin remontoitujen tilojen otettiin käyttöön huhtikuussa 2019 ja muutoksella oli ymmärrettävä vaikutus toimintaan tarkasteluvuonna. Perusterveydenhuollossa väistötilaan muutto selittää osittain myös suurimmat toimintakuluylitykset, esimerkiksi hoitotarvikkeiden osalta (-371 teuroa), jouduttaessa hankkimaan uusia siirryttäessä terveyskeskuksesta väistötiloihin. Talousarvioon kirjattu tavoite säästöstä erikoissairaanhoidon kustannuksissa vaihtoehtoisella tuotantotavalla ei vaikuttanut kustannuksiin merkittävästi alkaessaan vasta marraskuussa 2019.

Ikäihmistenpalvelut

Kotisairaanhoidossa toimintakykyä ylläpitävä kuntoutussuunnitelma on 2019 laadittu jo lähes puolelle asiakkaista. Kotihoidon kotiutustiimin ottaessa pääosin uudet asiakkaat vastaan, on palvelun piiriin pääsy ollut nopeaa. Kotiutustiimin enintään neljän viikon arviointijaksolla asiakkaat on ohjattu myös oikeanlaisiin palveluihin. Omaishoidon tuen määrärahasidonnaisuus poistettiin talousarviosta 2018 ja tuen palkkioita myönnettiin 2019 vain hieman varattua määrärahaa enemmän. Omaishoidon tuen hakemusten käsittelyajat ovat samalla nopeutuneet ollen keskimäärin kolme viikkoa. Osittain syynä tähän saattaa olla keskitetty asiakasohjaus, jolla palvelutarpeen arviointia helpotettu ja oikean palvelun piiriin pääsyä on pystytty samalla nopeuttamaan.

Odotusaika pitkäaikaishoiva paikoille sen sijaan jälleen pidentyi. Keskimääräinen odotusaika 2019 oli 51 vrk (2018 vuonna 41 vrk ja vastaavasti 2017 vuonna 50 vrk). Talousarvion tavoitteesta 20 vrk jäätiin kauaksi. Pahimmillaan paikkaa on odottanut useita henkilöitä vuodeosastolla. Tilanne ei helpota yksilön kuntoutumista ja on kustannuksiltaan kallis vaihtoehto.

Vihnuskodin uudisosa otettiin käyttöön tammikuussa 2019. Tiloissa on alkuvaiheessa koettu teknisten ratkaisujen toimimattomuutta ja toisaalta havaittu korjaus/muutostarpeita. Projektien valvontaan ja eri tahojen yhteistyöhön on kiinnitettävä jatkossa selkeästi enemmän huomiota. Uudessa yksikössä on otettu myös käyttöön uusia toimintamalleja, joiden vaikutusta ydintehtävään käytettävissä olevaan työaikaan tulee seurata.

Perhepalvelut

Tarkastuslautakunta totesi 2018 kertomuksessa lastensuojelun kasvaneen tarpeen ja kiireellisten sijoitusten lähes kaksinkertaistuneen edellisestä vuodesta. Ilmoitusten kokonaismäärä ei enää kasvanut 2018 vuodesta. Vuoden 2019 aikana ilmoituksia tehtiin 860, kun vastaava luku 2018 oli 866. Kiireellisten sijoitusten määrä nousi vielä jonkin verran. Vuoden 2019 aikana tehtiin 46 kiireellistä sijoitusta kun niitä tehtiin vuoden 2018 aikana 40. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että tulosalueella onkin kehitetty edelleen järjestelmällisesti matalankynnyksen neuvontaa, ohjausta ja varhaista tukea. Sähköisten palveluiden käyttöönotolla on lisäksi vähennetty turhaa kirjausta ja toisaalta helpotettu ajanvarausta.

Vammaispalvelut

Kehitysvammahuollon pääpaino oli edelleen omassa tuotannossa. Ostopalveluita käytettiin vain, kun oman tuotannon paikat eivät ole vastanneet asiakkaiden yksilöllistä tarvetta. Palveluissa on pyritty vastaamaan entistäkin paremmin asiakkaiden henkilökohtaisiin palvelutarpeisiin, kehitysvammahuollon työparitoimintaa on kehitetty ja henkilöstö on laatinut oman palvelulupauksensa.

Alle 65-vuotiaiden omaishoidontuen asiakkaiden määrä pysyi edellisen vuoden tasolla ja tarkoitukseen varattu määräraha riitti. Henkilökohtaisen avun asiakasmäärät ovat kasvaneet. Kustannusten kasvamisen hillitsemiseksi oli tavoitteeksi asetettu toteuttamistavan painopisteen muuttaminen ostopalveluista avustajan palkkaamiseen, joka olisikin ostopalveluita edullisempaa. Palvelualueella on ylitetty toimintatuotot ja alitettu toimintakulut.

4.2.2 Sivistyspalvelut

Toimialan taloudelliset tavoitteet toteutuivat talousarvioon nähden erittäin hyvin johtuen hyvästä toimintatuottojen kertymästä. Vaikka toimintakulut ylittyivätkin 256 teurolla, toteutui sivistyspalveluiden talous 657 teuroa ylijäämäisenä.

Toimialalle asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat niin ikään kohtuullisen hyvin. Sivistystoimessa on otettu käyttöön rohkeasti erilaisia toimintamalleja, mikä on ollut myös strategian 2017 keskeisistä tavoitteista kaupungin hallinnonaloille.

Vuonna 2019 sivistystoimen toimialalla keskiössä oli lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen tukeminen yhdessä huoltajien kanssa. Lisäksi kaupunkistrategian ja opetussuunnitelmien pohjalta tärkeäksi tavoitteeksi asetettiin terveellisen ja kestävä elämäntavan edistäminen.

Toimialan asiakastytyväisyys nousi vuodesta 2018 (3,55> 4,0) ollen kuitenkin talousarviotavoitetta (4,2) hieman alempi.

Sivistyspalveluissa sairauspoissaolot vähenivät 0,2 työpäivällä henkilötyövuotta kohden, mitä voidaan pitää hyvänä asiana. Positiivinen huomio on sairauspoissaolojen merkittävä pienentyminen varhaiskasvatuksessa edelliseen vuoteen nähden (16,4 > 13,4). Opetuspalveluissa sairauspoissaolopäivien määrä on kasvanut 1,8 työpäivällä ja vapaa-aikapalveluissa 5,1 työpäivällä henkilötyövuotta kohden.

Tavoitteeksi asetettu nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen moniammatillisena yhteistyönä toteutettiin vuoden 2019 lopussa. Toteutumatta jäi työajan helpompi käyttö ydintehtäviin (5 % allokointi), mitä tulee jatkossa kehittää. Työhyvinvoinnin tavoitteet eivät myöskään täysin toteutuneet, jolloin myös sen osalta tulee tehdä jatkossa vahvempia toimenpiteitä.

Strategiassa sivistyspalveluille on asetettu tavoitteeksi uusien pedagogisten ratkaisujen selvittäminen lapsen oppimisen ja kehittymisen tukemiseksi. Tavoite on toteutunut hyvin.

Sivistyspalveluiden toiminnassa on korostunut vuoden 2019 aikana uusien tilojen suunnittelu yhdessä tilapalveluiden kanssa. Talousarviovuoden suunnittelutyö on koskenut Emäkosken koulua, Myllyhaan koulua sekä lukiota. Sivistyspalvelut ovat olleet kiitettävästi mukana sitä koskevien palvelukiinteistöjen toiminnan tilojen kustannustehokkaaseen suunnitteluun

Vanhempien osallistaminen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan on ollut hyvä esimerkki strategiaan kirjatusta asiakaslähtöisestä ja osallistavasta palvelusuunnittelusta. Strategiassa sivistystoimelle on asetettu tavoite edistää ja tukea lasten ja nuorten kasvua ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan lapsen yksilöllisyyden huomioimista, mitä voidaan pitää tärkeänä ja strategian kanssa linjassa olevana seikkana.

Sivistyksen toimiala on parantanut palveluverkon kehittämiseen liittyvää viestintää ja osallisuutta. Toimialalla tulee edistää edelleen työhyvinvointia sekä panostaa asiakastyytyväisyyteen.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden toiminta toteutui pääosin tavoitteiden mukaisesti lukuun ottamatta nuorisopalveluita, johon vaikutti keskustan nuorisotilojen tuhotyö. Tuhotyön vuoksi tilat olivat jonkun aikaa suljettuna.

Toimialan sairauspoissaolot nousivat 5,1 työpäivällä henkilötyövuotta kohden. Toimialalla vuotta väritti lisäksi kirjastorakennuksen rakentaminen ja uusi kirjasto avautuu vuonna 2020.

4.2.3 Kaupunkikehityspalvelut

Kaupunkikehityspalveluiden keskeisenä tehtävänä on vahvistaa Nokian kaupungin elinvoimaa ja kilpailukykyä. Tarkastelun perusteella kaupunkikehityksen tulosalue on edistänyt sille vuoden 2019 talousarviossa asetettuja toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita. Tavoitteista on johdettu käytännön toimintaa. Kaupunkikehityspalveluille asetetut taloudelliset tavoitteet eivät kuitenkaan kaikilta osin toteutuneet talousarviossa asetettujen kehysten mukaisesti.

Maankäytössä ulkoiset toimintatuotot toteutuivat alle budjetoidun johtuen pääosin Tanhuankadun ja Rounionkadun kaava-alueeseen budjetoidusta maankäyttökorvauksesta, joka ei toteutunut vielä vuodelle 2019. Tällä toteutumattomalla maankäyttökorvauksella oli noin 2,6 milj. euron vaikutus toteumaan. Ulkoisten toimintakulujen osalta palvelualueella tapahtui yhteensä noin 0,4 milj. euron ylitys, mikä johtui infrapalveluiden toimintakulujen ylityksestä, maankäytön palveluiden oston ylityksestä sekä joukkoliikenteen kustannusten noususta vuoden 2019 aikana.

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat palvelualueella pääosin suunnitellun mukaisesti. Merkittävämmäksi yksittäiseksi onnistumiseksi voidaan lukea lähijunakokeilun aloittaminen loppuvuodesta 2019, joka toteuttaa erinomaisella tavalla joukkoliikenteen kehittämistavoitetta. Merkittävin muutos talousarvioon nähden oli Kolmenkulman osayleiskaavan ja asemakaavan valmistumisaikataulun lykkääntyminen vuodelle 2020, joka on myöhästyttänyt myös yritysalueen katuinvestoinnin toteuttamista. Tarkastuslautakunta toteaa asian johtuneen kuitenkin kaupungista riippumattomista syistä.

Myös keskustan kehittämisessä on tehty merkittäviä toimia, tästä esimerkkinä lukuisat kaavamutokset ja hankkeiden eteneminen. Tätä tukee myös tarkasteluvuonna laadittu Nokian kaupungin keskustavision ja kehittämisohjelma 2030. Kaupunkikehityspalveluiden hallinnon kautta on toteutettu ja koordinoitu elinvoimaa ja kilpailukykyä tulevaa markkinointia ja joukkoliikenteen palveluiden koordinoitua. Vuoden 2019 aikana jatkettiin uuden brändistrategian jalkauttamista erilaisissa viestintä- ja markkinointimateriaaleissa, verkkosivustoilla, sosiaalisessa mediassa sekä messuilla ja tapahtumissa.

Vaikutusten arviointi kaavoitusprosesseissa on otettu riittävällä tavalla huomioon, arvioinneissa on huomioitu maisema ja kaupunkikuva, kulttuuriperintö, liikenne, yhdyskuntarakenne sekä

luonnonympäristö. Myös kaavoitusprosesseihin liittyvä osallistaminen täyttää lain kirjaimen, mutta mahdolliset tehostamiskeinot senkin osalta ovat tervetulleita. Kaavoihin jälkikäteen tehtävät muutokset ovat merkittävä kustannuslisä.

Toiminnallisena tavoitteena kaupunkikehityksen toimialalle asetettiin strategian 2027 mukaisesti kuntalaisten kannustaminen aktiiviseen toimintaan asuin ympäristön hyväksi. Tämän voidaan katsoa toteutuneen vain osittain, joten toimenpiteitä tavoitteen edistämiseksi tulee jatkaa.

Tärkeä strategiaa tukeva avaus kaupunkikehityksessä vuonna 2019 oli liittyminen hiilineutraalien kuntiin (HINKU-foorumi). Tällä Nokian kaupunki sitoutuu edistämään hiilineutraaliutta ja kestävästä kehitystä. Tämä edistää strategian 2027 keskeistä tavoitetta kestävästä ratkaisusta ja ekologisista teknologioista.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota palvelualueen huomattavasti kasvaneisiin sairauspoissaoloihin edelliseen vuoteen verrattuna. Vaikka kaikkiin sairauspoissaoloihin ei voidakaan vaikuttaa, tulee niitä pyrkiä vähentämään henkilöstön työkykyyn ja työhyvinvointiin tehtävillä panostuksilla, kuten työn räättälöinnillä, työpaikkaselvityksillä ja laadukkaalla lähiesimiestyöllä. Yhteistyö työterveyshuollon kanssa tulee olla toimivaa ja työkykyongelmiin tulee reagoida nopeasti.

Kaupunkikehityksen palvelualue on Nokian kaupungin muiden palvelualueiden tavoin ottanut käyttöön ja kehittämässä aktiivisesti sähköisiä palveluja. Kuten edellisenäkin vuonna, tarkastuslautakunta painottaa, että niiden käyttöönotossa tulee huomioida asiakaslähtöisyys, hyvän hallinnon periaatteet sekä henkilökunnan osallistaminen.

Myös kaupunkikehityksen tulosalueella tulee huomioida riittävä riskienhallinta. Huomiota tulee kiinnittää lisäksi sopimusten tehokkaaseen johtamiseen ja niiden tuloksellisuuden arviointiin. Toiminnassa tulee lisäksi hyödyntää ennakoivaa tiedolla johtamista.

Infrapalvelut

Vaikka koko toimialan asiakastytyväisyys oli talousarviotavoitetta hieman parempi (3,7 > 3,78), oli se esimerkiksi infrapalveluiden palvelualueella asetettua tavoitetta huonompi (3,5 > 3,2). Näin ollen asiakastytyväisyyteen tulee panostaa edelleen voimakkaasti.

Infrapalveluiden merkittävin menossa oleva investointi Emäkosken silta valmistuu vuoden 2020 aikana, ollen tällä hetkellä aikataulussaan. Harjuniityn kaava-alueen toteutuksessa on myös päästy eteenpäin. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä Infran korjausvelan kehittymisen seuraamista ja raportointia. Korjausvelan hallinnasta ja tarvittaessa lyhentämisestä on oltava pitkäjänteinen suunnitelma, jottei tilanne ajaudu tilapalveluiden kaltaiseen investointisumaan. Olennainen osa korjausvelan hallintaa on myös tarpeettomien riskien minimoiminen. Esimerkiksi tehdassaaren padon tarkastusvuodelta seuraavalle vuodelle siirtynyt investointi aiheuttaa toistuvia kustannuksia, joihin tulisi etsiä pysyvämpiä, tilannetta helpottavia ratkaisuja.

Rakennusvalvonta ja ympäristö

Rakennus- ja ympäristönsuojelun osalta taloudelliset tavoitteet toteutuivat kokonaisuudessaan hyvin ollen talousarviotavoitteita selvästi paremmat. Ympäristönsuojelun osalta tuotot olivat pienemmät, mitä tavoiteltiin. Lisäksi toimintakulut ylittyivät lievästi talousarvion tavoitteisiin nähden. Rakennusvalvonnassa taas toimintatuotot ja kulut ylittivät talousarvion tavoitteet erittäin hyvin.

Talousseurantaa ja taloudessa tapahtuvien muutosten ennakointia tulee jatkossakin tehostaa. Myös työajan allokointiin tulisi edelleen kehittää tapoja, jotta 5%:n tavoite kokonaisuudessaan toteutuisi. Tämä koskee erityisesti rakennus- ja ympäristötoimialaa.

Konserninäkökulma on tärkeä ja sitä on edelleen korostettava. Yhteistyön lisääminen tulosalueiden välillä on keskeistä ja sitä tulee edelleen edistää.

Uusien teknologioiden ja sähköisen palveluntuotannon lisäämistä on myös edistetty hyvin mm. maankäytön kokonaisjärjestelmän uudistustyön muodossa. Kaupunkiympäristön laatutekijöiden mittaamisen suunnittelu ja osatoteutus ei sen sijaan toteutunut henkilöstöresurssin vajauksen vuoksi.

Rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun toimintatuotot ylittyivät huomattavasti arvioidusta. Tämä johtui toimintakertomuksen mukaan vilkkaasta rakennustoiminnasta ja oletettua suuremmasta rakentamisen lupien määrästä. Tämän vuoksi myös rakennusvalvonnan kulujen kattaminen suositusten mukaisesti täysimääräisesti lupamaksuilla onnistui eikä korotustarvetta ole havaittavissa. Tulosalueen sairauspoissaolojen keskiarvo oli poikkeuksellisen korkea vuonna 2019, mutta toimintakertomuksen mukaan tähän syynä oli yksittäisen työntekijän pitkäaikainen muu kuin työperäinen sairauspoissaolo.

Lakisääteiset tehtävät ovat lisääntyneet ympäristönsuojeluyksikössä, mikä on aiheuttanut ajoittaista resurssipulaa. Uuden viran perustaminen vaikuttaa perustellulta.

Vuoden 2019 valvontaohjelmaan oli suunniteltu 31 maksullista tarkastusta, mutta näistä toteutui vain 21 kpl. Tekemättä jäivät pääasiassa rekisteröityjen toimintojen tarkastukset. Muita tarkastuksia suoritettiin vuoden aikana 105 kpl. Tulosalueen yhteisistä maksutuotoista ympäristönsuojelun käsittelemät luvat käsittävät kuitenkin melko pienen osan.

Tonttien rekisteröintejä oli vuonna 2019 53 kpl, kun vuotta aiemmin niitä oli 114 kpl. Myös tonttien luovutuksissa tapahtui vähenemistä: vuonna 2019 luovutuksia oli 40 kpl kun vuonna 2018 niitä oli 127 kpl.

Rakennusjärjestystä on viimeksi muokattu vuonna 2007. Tarkastuslautakunta esittää, että rakennusjärjestys tulisi päivittää.

Kyläkaavoja tehtäessä toivotaan, että tehdään yhteistyötä maanomistajien kanssa.

4.2.4 Konsernipalvelut

Tilapalvelut

Tilapalvelut on valmistellut ja toteuttanut vuodesta 2016 Toimitila- ja kiinteistöohjelmaa. Kiinteistöomaisuuden salkutusta on sittemmin tarkastettu ja päivitetty. Ohjelmalla on määritelty esimerkiksi, kaupungille kuluja aiheuttavat ja oman toiminnan kannalta tarpeettomat kiinteistöt. Tarkastuslautakunta katsoo, että kaupungin taloudellinen tilanne huomioiden tarpeettomista, kustannuksia aiheuttavista rakennuksista tulee luopua ensi tilassa. Erittäin merkittävä kustannusriski sisältyy esimerkiksi tulevana vuonna kaupungin omistukseen siirtyvistä tehdassaaren rakennuksista.

Tulosalueella on etsitty oikeita säästöjä keskittämällä väistötilat mahdollisuuksien mukaan nimenomaan käytettävissä oleviin omiin tiloihin. Väistötilojen kustannukset ovat kuitenkin niin huomattavia, että investointien nopea läpivieminen on ensiarvoisen tärkeää.

Varikko

Varikolle laadittiin selvitys, jonka pohjalta varikkotoimintojen kehittämistä jatketaan tulevina vuosina.

5 Kokonaistalouden arviointi

Kokonaistalouden arviointi on perustunut kuntatalouden keskeisten taloudellisuusmittareiden analyysiin ja vertailuun Tampereen ympäristökuntiin.

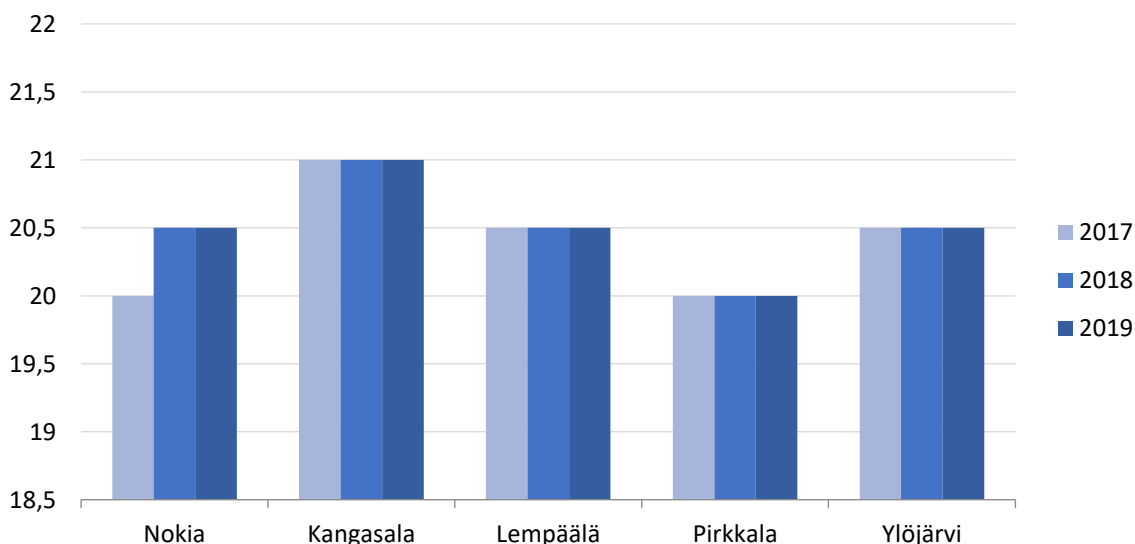
Arviointikertomuksessa tuodaan esiin joitakin keskeisiä tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman tunnuslukuja.

Tunnuslukujen tulkinnessa on käytetty lähteenä kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjetta kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta sekä ns. kriisikuntakriteerejä.

5.1 Veroprosentit 2017–2019 Nokiolla ja muissa Tampereen ympäristökunnissa

Ennen varsinaisten tunnuslukujen esittämistä todetaan Nokian ja muiden Tampereen ympäristökuntien tuloveroprosenttien kehitys kolmelta vuodelta (2017–2019).

Kaavio 1. Tuloveroprosentit Nokiolla ja muissa Tampereen ympäristökunnissa vuosina 2017–2019.

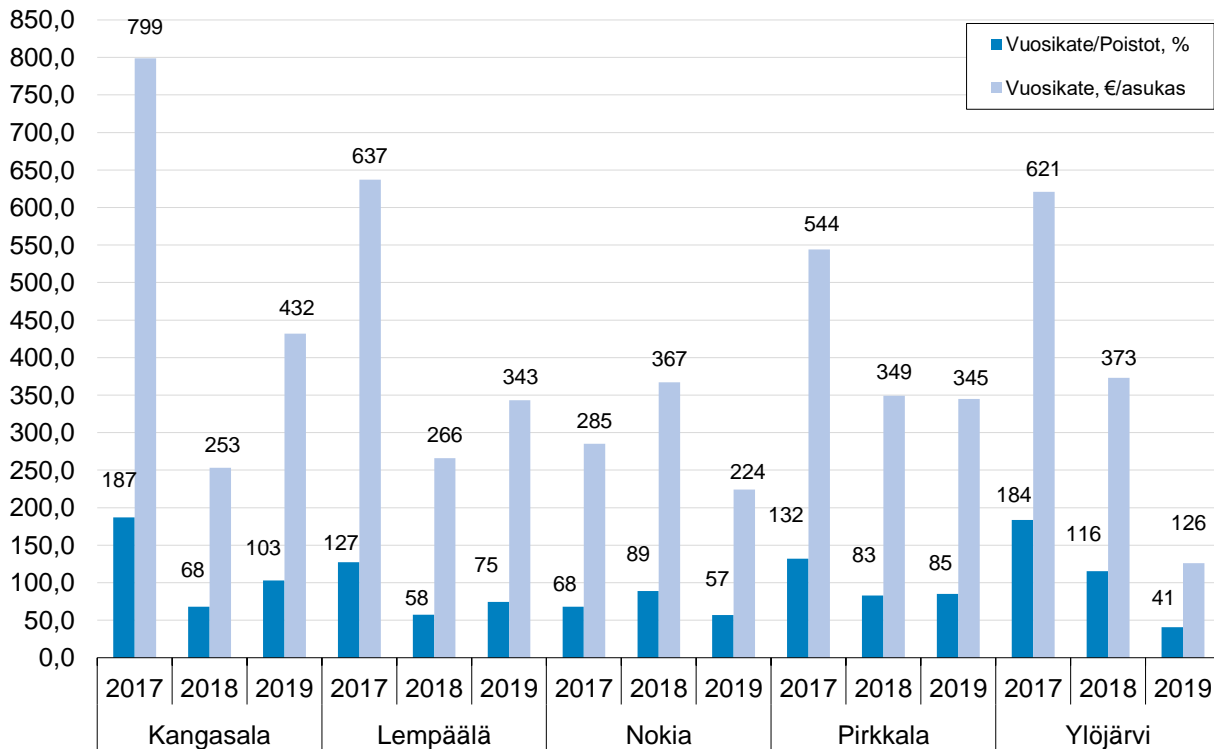
Kaaviosta voidaan havaita, että Nokian tuloveroprosentti 20,50 on ympäristökuntien tasolla. Pirkkalassa tuloveroprosentti on 20,00, Lempäälässä ja Ylöjärvellä 20,50 sekä Kangasalla 21,00. Nokian ja Pirkkalan tuloveroprosentteihin tehtiin 0,50 prosenttiyksikön korotus vuodelle 2020.

5.2 Tuloslaskelman tunnuslukuja

Tilikauden tulos

Nokian kaupungin tilikauden tulos oli vuosien 2015-2018 tapaan miinusmerkkinen eli -5,84 milj. euroa (2018: -1,6 milj. euroa; 2017: -4,5 milj. euroa; 2016: -1,4 milj. euroa; 2015: -7,8 milj. euroa). Tilinpäätössiirtojen jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostui -5,77 milj. euroa. Konsernin alijäämä puolestaan oli tilinpäätöksessä -4,67 milj. euroa.

Kaavio 2. Vuosikate/poistot, % ja vuosikate €/asukas. Tunnusluvut Tampereen ympäristökunnista vuosilta 2017–2019

Vuosikate prosenttia poistoista

$$= 100 * vuosikate/poistot$$

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien käyttöomaisuuden poistojen suuruinen, kunnan tulo-rahoitus on riittävä.

Kunnan tulo-rahoituksen oletetaan olevan riittävä, mikäli tunnusluvun arvo on 100 %. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, mikäli poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet, liittymismaksut ja muut rahoitusosuudet.

Mikäli vuosikate on alijäämäinen, on kunnan tulo-rahoitus heikko.

Nokian vuosikate pieneni edellisvuodesta 4,7 milj. euroa ollen 7,6 milj. euroa (2018: 12,3; 2017: 9,5; 2016: 11,8 ja 2015: 8,0).

Käyttöomaisuuspoistot toteutuivat hieman edellisvuotta pienempinä ollen 13,4 milj. euroa (2018: 13,9; 2017: 14,0; 2016: 12,3 ja 2015: 10,6).

Vuosikatteen ja poistojen suhde heikkeni vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna ollen 57 % (2018: 89; 2017: 67; 2016: 96 ja 2015: 75). Ympäristökunnista myös Ylöjärvellä tunnusluku heikkeni vuonna 2019. Kangasala oli ympäristökunnista ainoa, jonka vuosikatteen osuus poistoista ylitti 100 %.

Vuosikate euroa/asukas

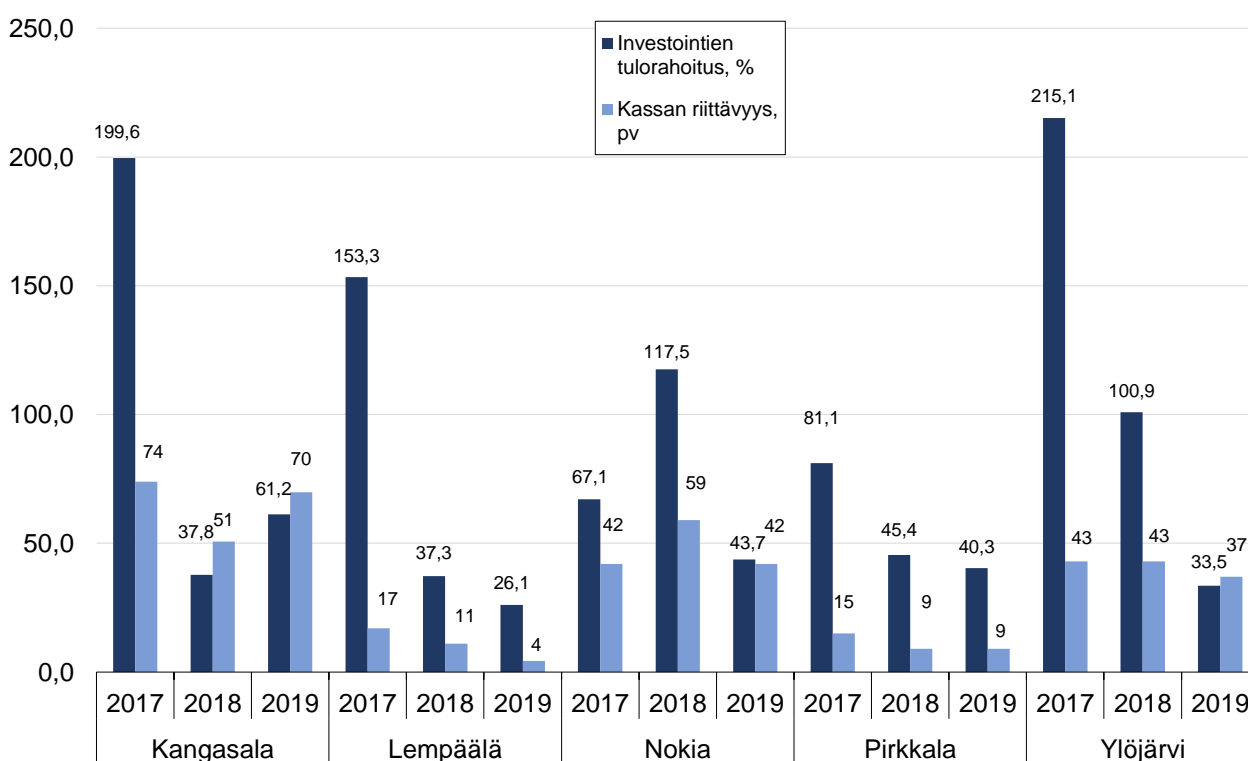
Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo-rahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kunnan koko, taajama-aste, tekniset verkostot ja toimintojen organisointi ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat vuosikatetavoitteen määrittämiseen kunnassa.

Asukaskohtainen vuosikate oli Nokiassa 224 €/asukas, eli tunnusluku heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 143 €/asukas (2018: 367 €/asukas; 2017: 285 €/asukas; 2016: 355 €/asukas ja 2015: 355 €/asukas). Tunnusluku oli Ylöjärven jälkeen heikoin.

Kangasalla ja Lempäälässä tunnusluku parani edelliseen vuoteen verrattuna, kun taas Ylöjärvellä ja Pirkkalassa tunnusluku meni huonompaan suuntaan. Ympäristökunnista paras asukaskohtainen vuosikate oli Kangasalla, eli 432 €/asukas.

5.3 Rahoituslaskelman tunnuslukuja

Kaavio 3. Investointien tulo-rahoitus, % ja kassan riittävyys, pv. Tunnusluvut Tampereen ympäristökunnista vuosilta 2017–2019

Investointien tulo-rahoitus, %

= $100 * \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$

Investointien tulo-rahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulo-rahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman käyttöomaisuusinvestointeja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

”Investointien tulorahoitus, %” -tunnusluku heikkeni Nokialla edellisestä vuodesta ollen vuonna 2019 43,7 % (2018: 117,5; 2017: 67,1; 2016: 87,6 ja 2015: 56,5).

Kaikissa ympäristökunnissa tunnusluku jäi alle 100 %:n. Nokian lukema oli laskusta huolimatta toiseksi paras.

Kassan riittävyys (pv)

= 365 pv * kassavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, että monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla. Tässä yhteydessä toteutetun esitystavan informaatioarvoon tulee suhtautua varauksella, koska tunnusluku ilmaisee yhden yksittäisen hetken (31.12.) tilanteen. Informaatioarvoa voitaisiin parantaa esim. esittämällä tunnuslukua kuukausittaisena lukusarjana.

Maksuvalmiuden ylläpitämisen kannalta riittävänä pidetään kassan kahden viikon riittävyyttä. Vuonna 2018 kuntien keskimääräinen kassan riittävyys oli 42 päivää.

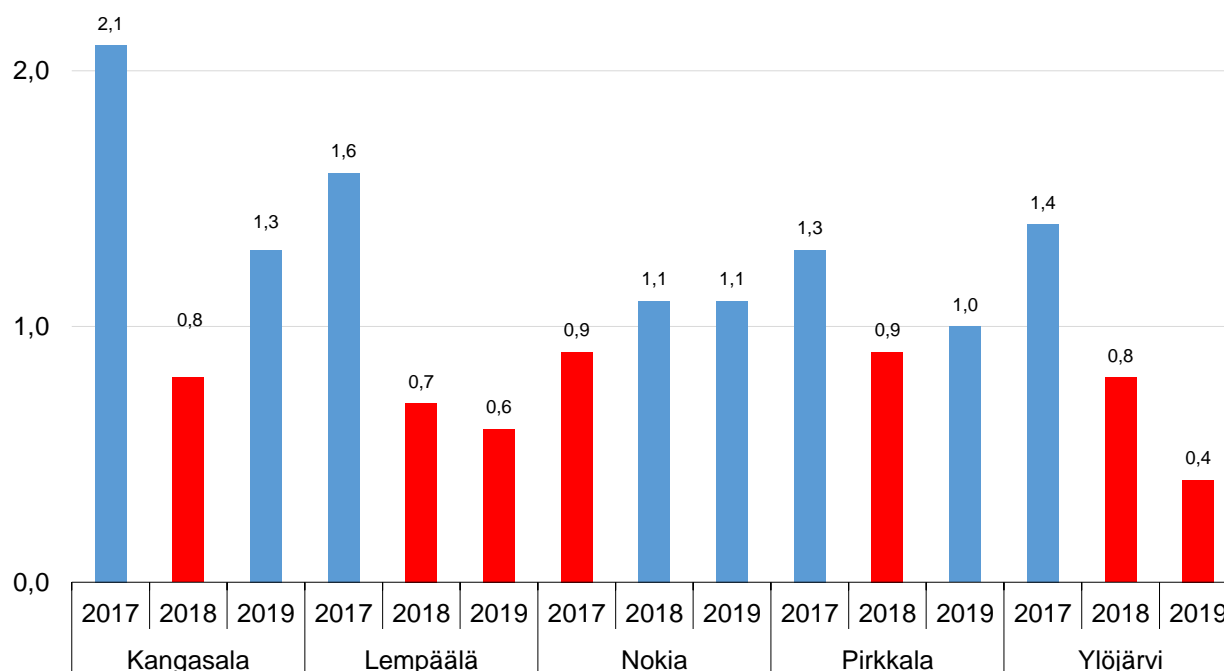
Nokialla kassan riittävyys oli 42 päivää (2018: 59 pv ja 2017: 42 pv). Ympäristökunnista vain Kangasalla tunnusluku oli paremmalla tasolla (70 pv).

Lainanhoitokate

= (vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + lainanlyhennykset)

Kaavio 4. Lainanhoitokate. Tunnusluvut Tampereen ympäristökunnista vuosilta 2017–2019

Lainanhoitokate

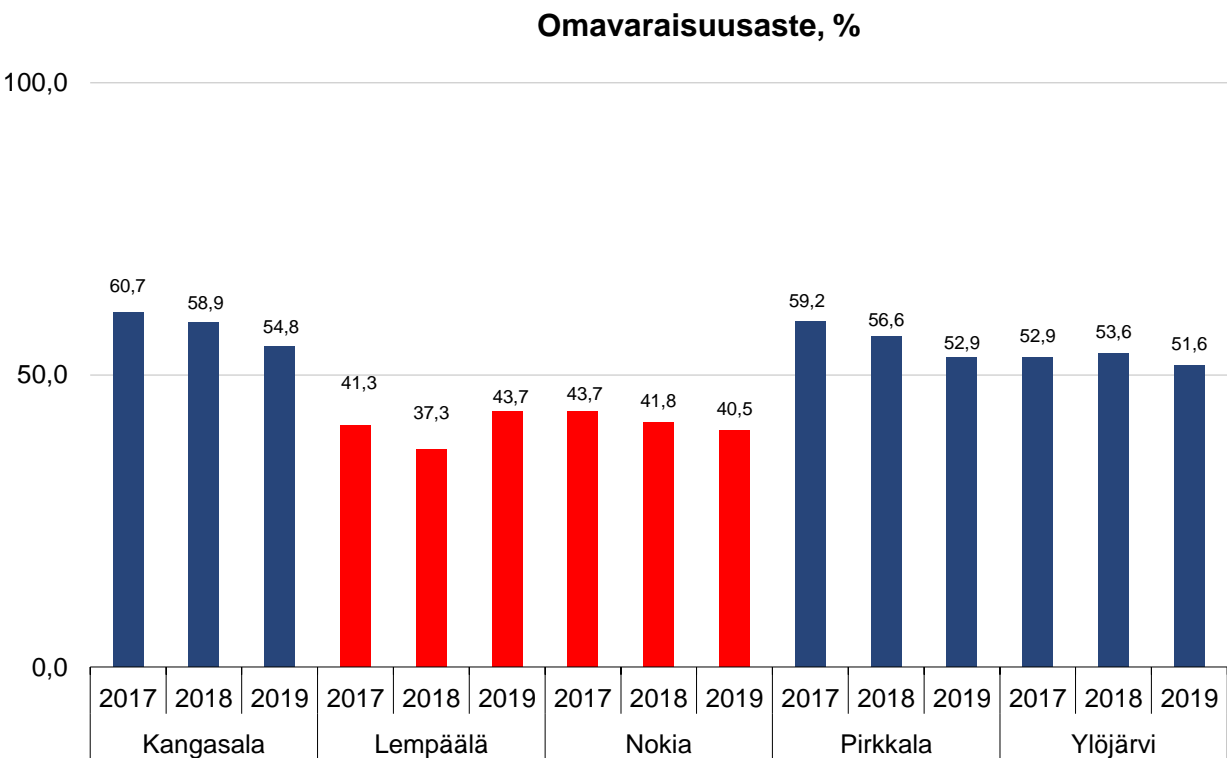
Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään kassavaroja.

Nokiolla tunnusluku pysyi vuonna 2019 yli 1:ssä ollen 1,1 (2018: 1,1; 2017: 0,9). Nokian lainanhoitokate oli ympäristökunnista toiseksi paras vuonna 2019. Lainanhoitokate oli paras Kangasalla (1,3) ja heikoin Ylöjärvellä (0,4).

5.4 Taseen tunnuslukuja

Kaavio 5. Omavaraisuusaste, %. Tunnusluvut Tampereen ympäristökunnista vuosilta 2017–2019

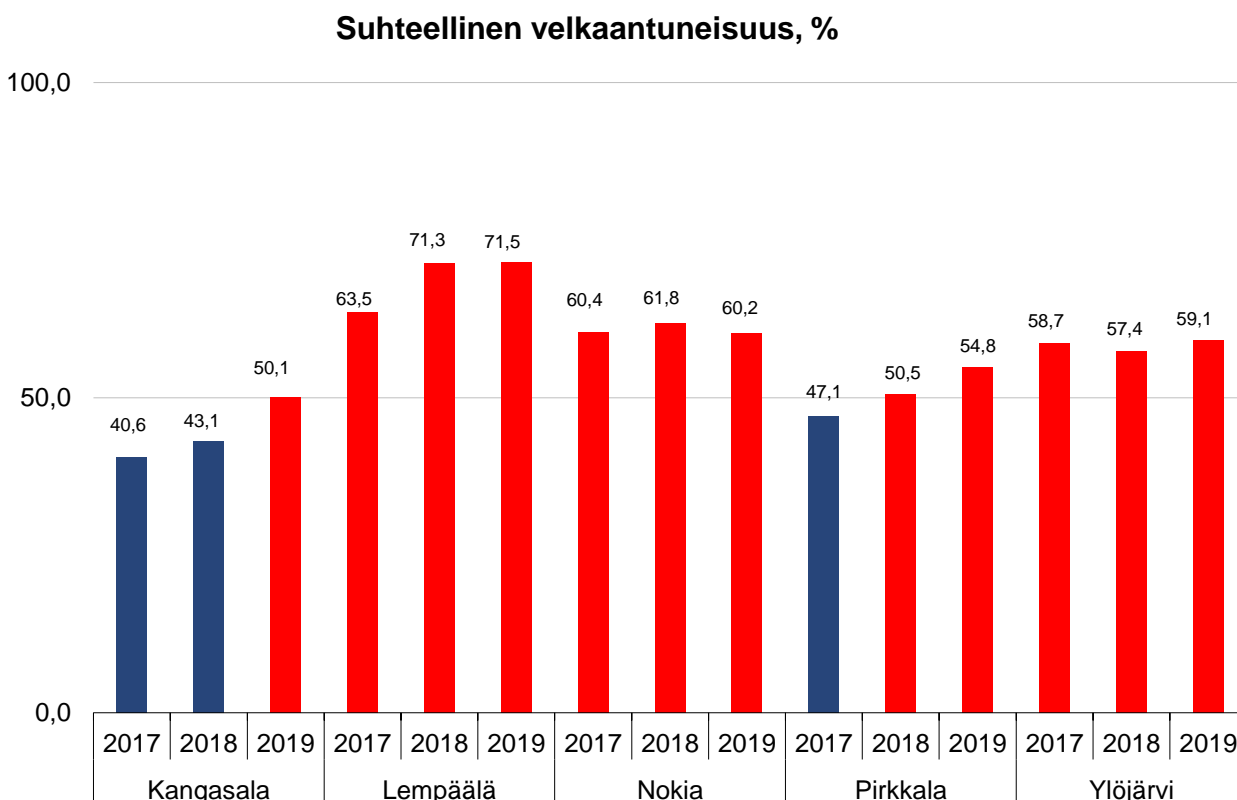
Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{oma pääoma} + \text{poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{koko pääoma} - \text{saadut ennakot})$

Omavaraisuusaste mittaa kuntien vakavaraisuusastetta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Tunnusluku on myös yksi kriisikuntakriteereistä, jonka raja-arvo on 50 prosenttia. Jos omavaraisuusaste on 50 % tai sitä pienempi, se merkitsee kuntataloudessa merkittävää velkarasitetta. Kuntien keskimääräinen omavaraisuusaste vuonna 2018 oli 59,6 %.

Nokian kaupungin omavaraisuusaste jatkoi laskuaan 41,8 %:sta 40,5 %:iin (2017: 43,7 %; 2016: 45,7 % ja 2015: 48 %) ollen verrokkikunnista heikoin. Parhaalla tasolla omavaraisuusaste oli Kangasalla (54,8 %) ja Pirkkalassa (52,9 %). Alle 50 %:n jäi Nokian lisäksi myös Lempäälä (43,7 %).

Kaavio 6. Suhteellinen velkaantuneisuus, %. Tunnusluvut Tampereen ympäristökunnista vuosilta 2017–2019

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / \text{käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Tunnusluku on myös yksi kriisikuntakriteereistä, jonka raja-arvo on 50 prosenttia; tunnusluvun tulisi olla sen alapuolella. Vuonna 2018 kuntien suhteellinen velkaantuneisuus koko maassa oli keskimäärin 58,6 %.

Nokiassa suhteellinen velkaantuneisuus laski hieman edellisestä vuodesta ollen 60,2 % (2018: 61,8 %; 2017: 60,4 %; 2016: 57,9 % ja 2015: 45,7 %). Ympäristökunnista parhaalla tasolla tunnusluku oli Kangasalla, jossa se oli 50,1 %. Lempäälän tunnusluvun arvo 71,5 % oli edelleen ryhmän heikoin (2018: 71,3 %; 2017: 63,5 %).

Lainakanta 31.12.

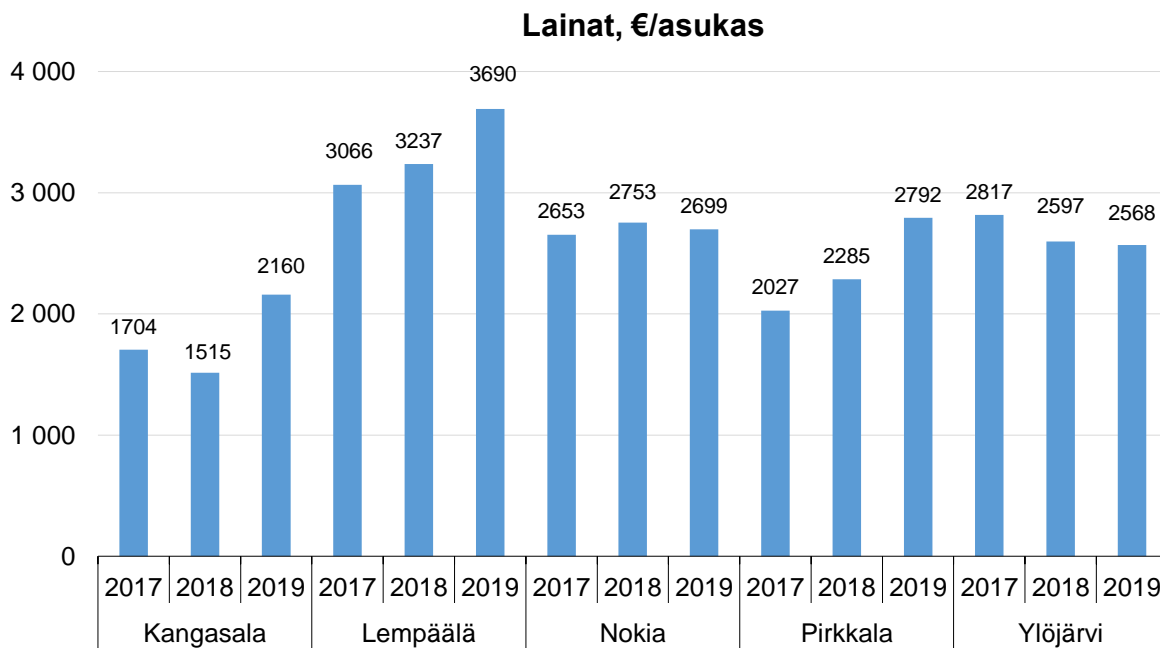
= $\text{Vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat})$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Lainakanta pieneni Nokiassa 92,3 milj. eurosta 91,6 milj. euroon (2017: 88,4 milj. euroa; 2016: 82,2 milj. euroa ja 2015: 66,1 milj. euroa). Pienin lainakanta oli edelleen Pirkkalassa, eli 54,8 milj. euroa. (2018: 44,3 milj. euroa ja 2017: 39,0 milj. euroa). Nokian lainakanta oli ympäristökunnista suurin.

Kaavio 7. Lainat, €/asukas.

Tunnusluvut Tampereen ympäristökunnista vuosilta 2017–2019

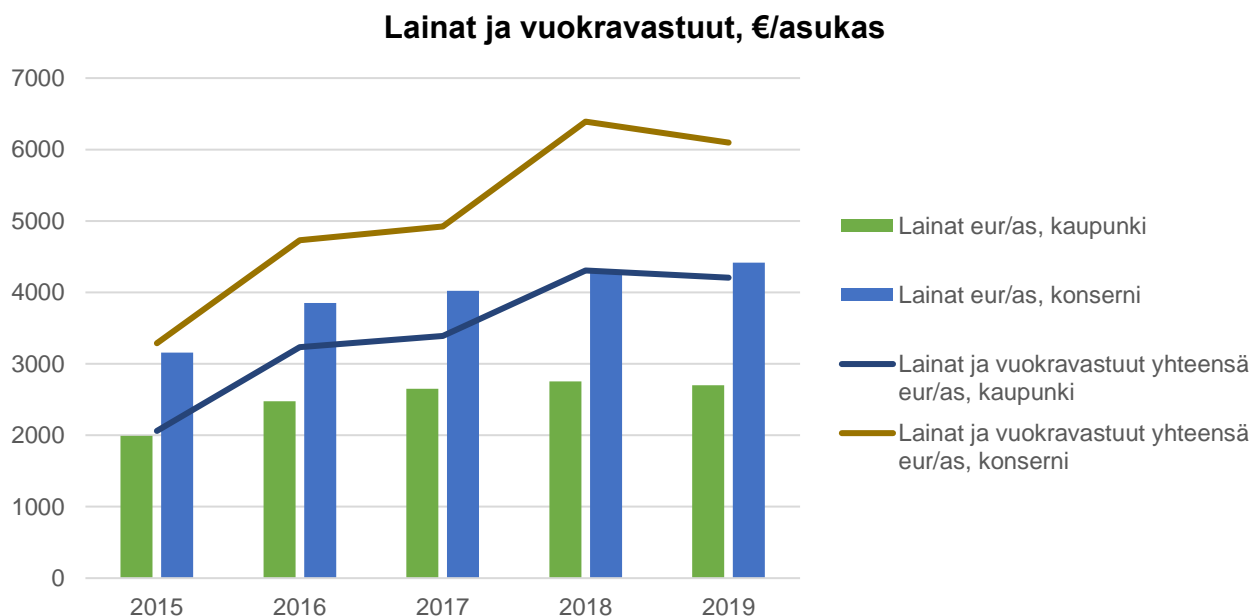
Lainat, euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Asukaskohtainen lainamäärä pieneni Nokialla 2 753 eurosta/asukas 2 699 euroon/asukas (2017: 2 653 €/asukas; 2016: 2 476 €/asukas ja 2015: 1 994 €/asukas).

Koko maan keskiarvo vuonna 2018 oli 3039 €/asukas. Verrokkikunnista ainoastaan Lempäälässä (3 690 €/asukas) tunnusluku oli vuonna 2019 yli 3 000 euroa.

Kaavio 8. Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas. Tunnusluku Nokian kaupungista vuosilta 2015-2019.

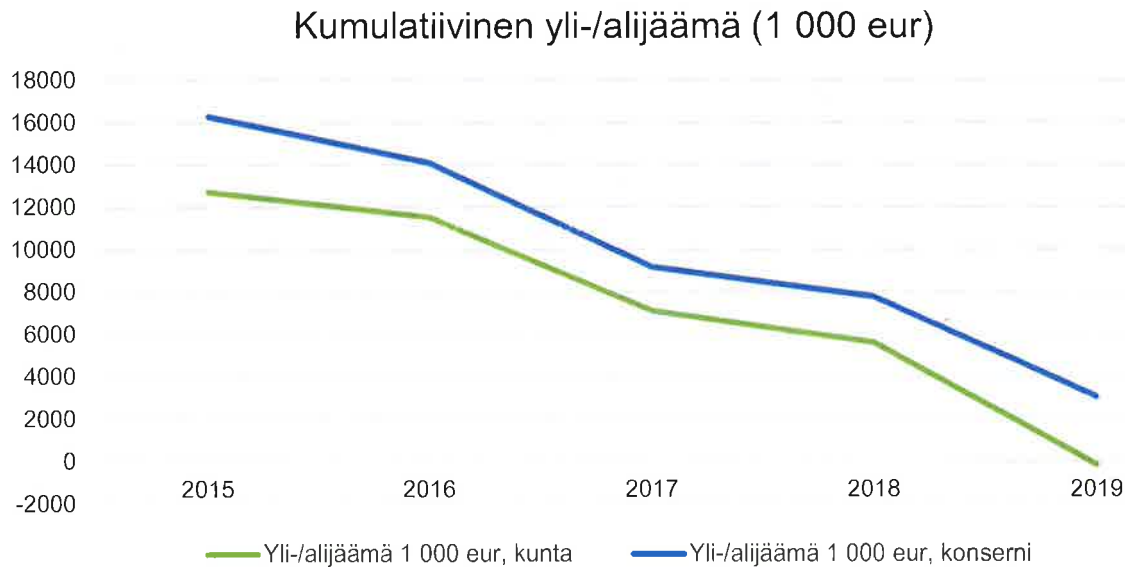

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainoja ja vuokravastuita tulee tarkastella kokonaisuutena, koska vuokravastuu on maksettava ajan kuluessa siinä missä lainakin. Edellisestä kuviosta nähdään, että Nokian lainojen ja vuokravastuiden määrä on kasvanut vuosina 2015-2018, mutta vuodesta 2018 kasvu on hieman taittunut. Kuvio osoittaa, paljonko kuntalainen todellisuudessa velkaantuu.

Kaavio 9. Nokian kaupungin kumulatiivinen yli-/alijäämä (1000 eur) vuosilta 2015-2019.

Tilikauden ylijäämä (alijäämä) kirjataan taseeseen ylijäämäksi (alijäämäksi). Kaupungilla on nyt taseessaan kertynyttä alijäämää 0,1 milj. euroa, mutta konsernilla on vielä kertynyttä ylijäämää 3 milj. euroa. Konsernin asukaskohtainen kertynyt alijäämä on yksi kriisikuntakriteereistä ja sen tulisi olla alle 1 000 euroa/asukas.

Nokiassa, 27. päivänä toukokuuta 2020

Reino Ojala
puheenjohtaja

Juha Toivainen
varapuheenjohtaja

Tuula Jokinen

Elina Kivimäki

Juha-Pekka Mannila

Sari Roivas

Pauli Schadrin